

УДК 330.:316.334.23.001.76

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ СОЦІАЛЬНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

*Г. Ю. Дарнопих, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Проаналізовано сучасні проблеми підприємницької діяльності в умовах розбудови соціальної економіки. Досліджено сутність і конкретні форми вияву економічної свободи і економічної діяльності, рівень забезпеченості соціально-економічних прав підприємців. Відстежено прогресуючий взаємовплив розвитку малого і середнього бізнесу та формування середнього класу як його соціальної бази.

***Ключові слова:** підприємництво, соціальна модернізація, економічна свобода, економічна демократія, бізнес-середовище, середній клас.*

***Постановка проблеми.** В умовах розбудови соціальної держави і соціально-економічної модернізації суспільства все більш важливу роль відіграє підприємництво як чинник виробництва і провідна форма економічної діяльності в ринковій економіці. Від підприємницького клімату в Україні залежать економічна свобода суб'єктів господарювання, економічна демократія, установлення та забезпечення економічного порядку.*

Особливого значення набуває аналіз розвитку нових форм бізнесу, зокрема соціального підприємництва, яке актуалізує соціальну відповідальність бізнесу і сприяє поширенню соціального діалогу в суспільстві.

***Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питанням розвитку підприємництва в сучасних умовах приділяється значна увага у вітчизняних і зарубіжних публікаціях. Серед них передусім заслуговують на увагу праці таких учених, як В. Геєць, Ю. Кіндзерський, О. Амоша, Л. Верхан, В. Вишневський, А. Гальчинський, В. Новицький, В. Тарасевич, А. Хоскінг, А. Шастітко, М. Якубовський, О. Яременко та ін. [1; 3; 5–7; 11–16]. Науковці всебічно аналізують сучасні проблеми розвитку підприємництва у взаємозв'язку із модернізацією економіки, інноваційною перебудовою її структури, упровадженням нової парадигми економічного розвитку, поширенням ліберально-демократичної системи поглядів, плюралістичної демократії тощо. Багато уваги приділяється інституційним аспектам бізнесу.*

Разом із тим, ураховуючи складність і суперечливість розвитку вітчизняного підприємництва, чимало питань цієї справи як теоретичного, так і практичного характеру лишаються нерозробленими.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження сучасного стану і напрямів удосконалення певних аспектів розвитку підприємництва як базового економічного ресурсу суспільства в умовах його соціально-економічної модернізації.

Виклад основного матеріалу. Оскільки підприємництво як явище ринкової економіки втілює в собі сукупність економічних, юридичних, політичних, історичних, психологічних відносин, воно пов'язане із широким спектром суспільних процесів. Особливо тісний зв'язок спостерігається між підприємництвом і людським розвитком.

Підприємництво є водночас і сферою людського розвитку, і його умовою, і його результатом. В українському суспільстві досить поширена думка, за якою появу і масштабне зростання малого і середнього бізнесу пов'язують передусім із розпадом командно-адміністративної економіки і переходом до ринку. Це є правильним лише частково. Потрібно також згадати, що малий і середній бізнес з'явився та набрав обертів як продукт розвитку НТП, еволюції у сфері знарядь і засобів праці і підвищеної уваги суспільства до соціальних питань, що виникали в результаті скорочення під впливом НТР робочих місць у сфері матеріального виробництва. Наслідком цих процесів стало зростання зайнятості працездатного населення, а разом з ним — збільшення навантаження на бюджет у вигляді виплат по безробіттю.

Особливо бурхливого характеру набув новий сплеск підприємництва в 70–80-ті рр. минулого століття, коли в розвинених країнах Заходу через державні регулятивні системи стали надаватися субсидії для організації власного виробництва тим, хто втратив роботу. Малий і середній бізнес також змінював і сам статус його учасників. Робота не за наймом стала характерною ознакою сучасних виробничих відносин не тільки на Заході, а й у пострадянських країнах. Поступово відбувалася заміна найманої праці на самостійну в широких сферах економіки. Підприємництво поєднало в одній особі соціальні категорії, які раніше були полярними або навіть антагоністичними. Згодом індивідуальна сімейна, групова власність отримала назву «неформальної», або «малої індустрії». Сьогодні, наприклад, понад 80 % американських сімей здійснюють ту чи іншу форму самостійної виробничої діяльності [4, с. 10].

Проблему розвитку підприємництва як економічного ресурсу суспільства і соціальної модернізації неможливо розв'язати без виявлення сутності і кон-

кретних форм вияву економічної свободи. З характеристикою економічної свободи безпосередньо пов'язана проблема економічної демократії і економічного порядку.

Становлення свободи господарюючого суб'єкта обов'язково відбувається в інституційних координатах. Ціннісні підстави активності господарюючих суб'єктів виявляються, по-перше, у самому факті існування інституту оцінювання; по-друге, у порівнянні та еквівалентності як загального соціального зв'язку; по-третє, в обранні конкретної моделі обґрунтування господарських рішень; по-четверте, у побудові системи контролю, повноважень і відповідальності всередині фірми; по-п'яте, у моделях координації своєї поведінки з іншими господарюючими суб'єктами; по-шосте, в обранні правил, форм і методів конфліктної поведінки на ринку та всередині фірми; по-сьоме, у способах і масштабах відповідальності за своїми зовнішніми і внутрішніми зобов'язаннями [8, с. 158].

Проблема свободи вибору для господарюючих суб'єктів — це проблема адаптивності, гнучкості та відповідальності. З інституціональної точки зору економічна свобода — це не результат власного вибору і власних зусиль індивіда, а щось дане йому «зверху» як потреба. Це не просто можливість вибору, це ще й достатньо важке зобов'язання вибору, яке людина не завжди хоче виконувати [16, с. 58].

Тому завжди звертають увагу і на негативний бік свободи як економічного інституту. Вона виявляється як певна субстанція, що нав'язується індивіду у вигляді складних правил, обмежень, тобто економічна свобода — це функція примусу. До того ж свобода ніколи не буває абсолютною, тому що стикається з обмеженим впливом інших свобод і має підкорятися прямим нормативним обмеженням, перш за все з боку держави.

Економічна свобода, детермінована самою системою ринкових відносин, є головним принципом організації ринкового господарства, що гарантує свободу підприємництва — можливість отримувати ресурси, виробляти продукцію та отримувати дохід. По-перше, економічна свобода підприємця — це влада, що делегується йому споживачами. Вона посилюється при збіжності їхніх інтересів і згасає, коли вони розходяться. По-друге, вона регулюється системою правил, що створюються в процесі ринкового обміну, завдяки цьому вдосконалюється економічний порядок, що визначає інституційні межі, в яких учасники ринкового процесу роблять свій вибір [8, с. 156].

Характеристики зв'язку інститутів і свободи господарюючого суб'єкта мають таке конкретне втілення:

- підготування та ухвалення господарських рішень як вибір;

- витрати як вираз внутрішніх меж економічної свободи;
- доходи як акт визнання часткового і відокремленого загальним;
- податки як розділення свободи і відповідальності між суб'єктом та державою;
- ціна як вираження практичної та повсякденно доступної загальної цінності вільної діяльності господарюючого суб'єкта;
- інвестиції як влада суб'єкта над майбутнім, практична єдність сьогоденної та майбутньої свободи;
- кредит як довіра до свободи інших господарюючих суб'єктів;
- ризик як інституціалізована невизначеність вільної діяльності господарюючих суб'єктів;
- капітал як свобода організувати діяльність несуб'єктів;
- активи як матеріальний простір та інструмент господарської свободи.

Упровадження в життя правил господарської поведінки є функцією держави. Тому обмеження втручання держави в економічний процес — це важливий принцип реалізації економічної свободи підприємця. Він свідчить про те, що забезпечення і підтримка суверенітету підприємця спираються на розподіл економічної та політичної влади. Глибина і характер цього розподілу й визначають у кінцевому результаті принципи, на яких будуватимуться всі господарські відносини. Якщо такими принципами будуть правова культура та партнерство, то їхнім результатом стане ефективна економіка.

Держава стосовно вільного суб'єкта є джерелом необхідності, примушення та залежності. Вона охороняє право власності, регулює свободу, фільтрує й обмежує інновації. Взаємодія суб'єктів і держави забезпечує економічний порядок у суспільстві.

У розвиненій ринковій економіці економічна свобода — об'єктивний результат взаємодії економічно незалежних суб'єктів господарських відносин, а її межі відображають ступінь узгодженості їх інтересів. У перехідній економіці підприємницька свобода має інше походження. Вона формується на основі перерозподілу економічної влади шляхом надання свободи одним суб'єктам за рахунок інших.

Це призводить до зростання суперечностей у підприємницькому середовищі, особливо у сфері малого і середнього бізнесу, і перш за все головної суперечності — між об'єктивно високою економічною та соціально-політичною значущістю малого підприємництва, що виконує стабілізаційну роль у перехідній економіці та активізує інноваційну діяльність в умовах розвиненої ринкової економіки, та слабкою життєздатністю суб'єктів малого підприємництва, особливою вразливістю їх щодо економічної кон'юнктури і тиску з боку великих корпорацій, а також адміністративних перешкод.

У свою чергу, унаслідок цього активізується негативна дія чинників, що впливають на нестійкість малого і середнього бізнесу, а саме [9, с. 273–274]:

- обмеженість фінансових ресурсів;
- висока підвладність впливу ринкової кон'юнктури;
- нестабільність доходів;
- слабе сегментування власної частки ринку;
- висока вразливість до несприятливих економічних чинників (інфляція, циклічні коливання, високий податковий тиск тощо);
- швидкість банкрутства;
- конкуренція великих корпорацій;
- вузьке коло споживачів і постачальників;
- локальність ресурсних і збутових ринків;
- великі фізичні і психологічні навантаження;
- адміністративні перешкоди;
- невизначене ставлення держави та брак підтримки з її боку;
- недосконалість законодавства.

Згідно з рейтингом умов щодо ведення бізнесу (Doing Business 2012) групи Світового банку Україна в черговий раз скотилася на декілька сходинок униз — з 145-го місця на 152-ге. Позаду України серед усіх пострадянських держав лише Узбекистан — 166-та позиція. Для порівняння: Грузія за цим рейтингом 16-та, Латвія — 21-ша, Естонія — 24-та, Литва — 27-ма, Казахстан — 47-й, Росія — 120-та. За умовами оподаткування Україна посідає 181-ше місце серед 183-х країн [10, с. 7].

Спостерігається нарощування фіскальної активності з боку держави саме у сфері малого і середнього бізнесу. Проводяться широкомасштабні випробування нових методик боротьби за наповнення бюджету. Так, середній і малий бізнес активно витісняється із сфери ПДВ: підприємців позбавляють свідоцтв платників податків і відповідно анулюють задекларовані ними суми податкового кредиту. Робиться це зазвичай «драконівськими» способами за допомогою сумнівного формалізму у питаннях тлумачення деяких неоднозначних норм чинного законодавства.

Штучно інспіруються умови, які начебто свідчать про «відсутність за місцезнаходженням» тих підприємців, які не виявили лояльності до вимог влади. Позбавляючи господарюючих суб'єктів статусу платників ПДВ, податківці витісняють їх з ринків, а на їх місця приходять лояльні до влади бізнес-структури. Ті ж підприємці, які добровільно зареєстровані платниками ПДВ і отримують доходи переважно від кінцевих споживачів, також опинилися під загрозою виключення із сфери ПДВ.

Створюється парадоксальна ситуація — ПДВ, що був започаткований у ХХ ст. як податок на кінцевого споживача (за принципом: хто більше споживає, той більше платить ПДВ), в Україні перетворюється на податок з малого бізнесу. Адже саме малий бізнес, поширений переважно в роздрібному сегменті економіки, найчастіше опиняється останньою ланкою в довгому ланцюгу «виробник — споживач». Якщо відібрати ПДВ-реєстрацію у тих, хто продає кінцевим споживачам, вони фактично переберуть тягар ПДВ на себе. Постраждають насамперед ті, хто реалізує товари з мінімальними націнками. Задля виживання вони будуть змушені підняти ціни. І якщо в їх бізнес-сегменті є крупні конкуренти із статусом ПДВ, то у малого бізнесу немає шансів витримати цінові перегони. Унаслідок цього маса підприємців і тих, хто на них працює, можуть стати безробітними, а це, крім усього іншого, загрожує загальним зменшенням рівня зарплати по країні.

І це не єдина проблема сучасного підприємництва. У 2011 р. ІФС (Міжнародна фінансова корпорація) провела чергове дослідження бізнес-середовища на основі опитування вітчизняних підприємців. Виборка складала 1636 підприємств і 415 приватних фірм. Результати, підсумовані у звіті «Інвестиційний клімат в Україні і яким його бачить бізнес», показують, що дозвільна система залишається занадто обтяжливою й обійшлася вітчизняному бізнесу в 2010 р. понад 1,8 млрд грн. На процедури технічного регулювання українські підприємці у 2010 р. витратили 2,2 млрд грн. Перевірки наглядових і контролюючих органів у тому самому році коштували бізнесменам 3,2 млрд грн. Принаймні раз на рік перевіряючі приходять до 75 % підприємців, а тривалість перевірок (у середньому 14 днів) залишається дуже високою порівняно з іншими країнами (Грузія — 6 днів, Беларусь — 9, Узбекистан — 10). При цьому найбільш активними контролюючими органами залишаються податкова служба (перевірила у 2010 р. 46 % підприємств), пожежний нагляд (39 %) та санепідемстанція (29 %). Вони ж найчастіше завітають з перевітками. Так, санепідемстанція тільки з плановими перевітками приходить у середньостатистичну фірму в середньому 2,4 рази на рік; держкомветмедичина — 2,4; пожежний нагляд — 1,9; податківці — 1,9; держспоживстандарт — 1,4 рази [10, с. 7].

Згідно з висновкам ІФС, невід'ємною рисою українського бізнес-середовища залишається корупція. Так, якщо у 2008 р. у використанні неофіційних способів вирішення питань з держорганами зізналися 35 % опитуваних, то у 2010 р. — уже 45 %. Якщо у 2008 р. «подарунки» держслужбовцям, чиї рішення могли вплинути на їх діяльність, доводилося «дарувати» кожному п'ятому (20 %), то у 2010 р. — кожному четвертому

(25 %). Середня частка доходів підприємців, витрачених на корупцію у 2008 р., склала 6 %, а у 2010 р. — уже 10 % [10, с. 7].

Однією з головних причин таких явищ фахівці вважають той факт, що недосконалість і суперечливість самого регуляторного і фіскального поля роблять практично нереальним повне виконання багатьох закладених у ньому норм. Тим більше що значна частина нормативних актів саме з цією метою (складність виконання) і створювалася. Надійні гарантії захисту прав власності в Україні останнім часом можуть бути забезпечені лише за умов передавання контрольного або блокуючого пакета прав власності в руки найбільш впливових користувачів владної вертикалі або їх уповноважених представників практично на всіх рівнях. Отже, за законом діяти підприємцям досить складно, тому спостерігається активізація їх переходу на нелегальне або напівлегальне становище.

Разом із тим треба зазначити, що останнім часом спостерігається тенденція до значного спрощення багатьох процедур у сферах регулятивної політики в цілому; відкриття і ліквідації бізнесу; дозвільної системи і ліцензування; державного контролю і технічного регулювання. Скасовано понад 35 тис. із 58,6 тис. чинних регулятивних актів; знижено з 93 до 23 кількість дозвільних документів і процедур у сфері будівництва, а час їх проведення скоротився в 6 разів; поступово знижується частота перевірок — їх середньорічна кількість на одного підприємця в 2010 р. складала 4,5 порівняно із 5,5 у 2008 р., 6,5 — в 2006 р., 9 — у 2004 р.

Але практика свідчить про те, що цього замало. Для потенційних зовнішніх інвесторів, що орієнтуються на оцінки Світового банку, українське регулятивне середовище для легального бізнесу залишається одним із найобтяжливіших у світі. Так само і для потенційних внутрішніх приватних інвесторів, які, за оцінками про знаходження в тіньовому обороті 70–90 млрд дол., також могли б надати потужний імпульс розвитку легальної частини економіки, зростанню бюджетних надходжень і збільшенню зайнятості.

Між тим соціальна база для розвитку підприємництва не тільки не зникає, а й збільшується. Соціальний моніторинг, проведений Інститутом соціології НАН України, фіксує стабільне схвальне ставлення населення до розвитку приватного підприємництва в Україні на рівні 53,8 % у 2010 р. Поступово зростає кількість бажаючих відкрити власну справу, займатися бізнесом: з 41,3 % у 2004 р. до 45,8 % у 2008 р. і 49,3 % у 2010 р.

Симптоматично, що зазначені дані враховують усіх бажаючих займатися підприємництвом як офіційно, так і в «тіні» на основі самозайнятості, не реєструючи офіційно фірму або підприємство. Вибір українським соціумом

суто офіційної підприємницької діяльності характеризується дещо нижчим потенціалом — 27–32 % [2, с. 65–66].

Рівень потенційної готовності займатися підприємницькою діяльністю серед економічно активного населення зумовлює особливості зайнятості працюючого населення країни: відчують себе спроможними бути підприємцями 73 % самозайнятих осіб, 55 % найманих працівників приватних підприємств, 45 % найманих працівників підприємств та установ державного сектору. Готовність до бізнесу самозайнятих та найманих працівників приватного сектору є зрозумілою — їх основна трудова діяльність здебільшого наближена до середовища й умов підприємства. Рівень готовності працівників державного сектору нижче, при цьому вони частіше за інших зазначають, що їх утримують від підприємництва відсутність власної ідеї, труднощі реєстрації та недосконалість законодавства.

Показово, що серед тих, хто, за самооцінкою, відніс себе до середнього класу, 35 % цілком схвалюють розвиток приватного підприємництва, тоді як серед усього економічно активного населення таких виявилось 25 %. Більш того, серед умовно середнього класу 47 % дали ствердну відповідь на питання щодо бажання відкрити власну справу, тоді як серед усього економічно активного — 36 % [2, с. 66–67]. Це свідчить про існуючий у країні потенціал залучення середнього класу до малого і середнього бізнесу.

З другого боку, підприємницьке середовище, у свою чергу, активно сприяє створенню середнього класу. Без масштабного малого і середнього бізнесу з відносно високим рівнем життя неможливе існування середнього класу. Саме бізнес-сфера дає мільйонам людей можливість випробувати себе в менеджменті, перевірити свої організаторські здібності, відчути себе хазяїном, стати переконаним прибічником свободи і демократії, сміливим і рівним партнером у відносинах із владою. Велика кількість працездатних громадян, які знайшли своє місце в бізнесі, забезпечує себе самостійно, а отже, не перетворюється на проблему для держави. Розвиваючи власний бізнес, ці люди наповнюють ринок товарами, а бюджет — коштами. Відтак, якщо влада дійсно піклується про економічне зростання і соціальні стандарти населення, вона повинна всіляко підтримувати підприємництво, вивчати його потреби, раціонально сприяти його розвитку. Надмірний тиск на малий і середній бізнес завдає шкоди не тільки суспільству, а й крупному бізнесу. Останній усе частіше використовує спеціалізовані і коопераційні зв'язки з малим і середнім бізнесом, який значною мірою стає його первинним ресурсом. Разом із тим це зашкоджує і розвитку демократії, оскільки саме середній клас є носієм лібералізації суспільного життя і менше всіх зацікавлений в існуванні такого негативного явища, як корупція.

Таким чином, державна підтримка підприємництва стає дедалі все більше актуальною, тим більше що нині малий і середній бізнес потребує ще й серйозної реструктуризації у бік збільшення його виробничого сектору і зменшення торговельного. Як відомо, комерційна торгівля виникла в радянські часи як наслідок товарного дефіциту наприкінці 80-х — на початку 90-х рр. ХХ ст. і сьогодні працює на збереження роботи і прибутків зарубіжного бізнесу. Тому нагальне завдання, що стоїть перед владою, — повернення частини підприємців із сфери торгівлі у виробничу сферу. Урешті-решт грошова маса надходжень до держбюджету може стабільно зростати не за рахунок високих податків, а завдяки збільшенню кількості фізичних і юридичних осіб, задіяних у виробництві.

Висновки. Проведений нами аналіз дає можливість стверджувати, що ринкова економіка може успішно функціонувати і розвиватися лише в тому разі, якщо складовою частиною її механізму є господарюючі суб'єкти, які діють відповідно до власного раціонального вибору і виконують приписи політичних, економічних і соціальних інститутів. З метою забезпечення необхідного рівня прогресу підприємницької сфери як економічного ресурсу суспільства і соціальної модернізації в сучасних умовах необхідно здійснити низку таких заходів:

1) сприяння розвитку підприємництва (особливо малого і середнього) як частини загальної та економічної політики України:

– визначення основних принципів, напрямів, форм і механізмів економічного та адміністративно-правового впливу з урахуванням державних інтересів та пріоритетів;

– розроблення і впровадження програм мікрокредитування, використання фінансових ресурсів суб'єктами підприємництва, законодавче закріплення фінансових механізмів;

– удосконалення податкової політики;

– матеріально-технічне, інформаційне та кадрове забезпечення бізнесу;

– адаптація молоді до умов ринкової економіки, створення сприятливих умов для відкриття власної справи, залучення молодих підприємців до об'єднань підприємців та до громадського життя;

2) розроблення єдиної державної регулятивної політики у сфері підприємництва:

– створення належної методологічної та нормативно-правової бази впровадження регуляторної політики в Україні;

– усунення виявлених порушень державного регулювання підприємницької діяльності;

– перегляд регулятивних актів на відповідність принципам нормативного регулювання та антикорупційності;

– координація діяльності органів виконавчої влади з підготовки проектів, видання та виконання регулятивних актів із застосуванням публічного обговорення;

3) інтеграційна підтримка малого і середнього бізнесу, яка включає такі форми інтеграційних зв'язків великих та малих підприємств, як субпідряд, лізинг, франчайзинг, венчурне фінансування;

4) запровадження механізму громадської підтримки малого підприємництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амоша О. Промислова політика України: концептуальні орієнтири на середньострокову перспективу / О. Амоша, В. Вишневський, Л. Збарзька // Економіка України. — 2009. — № 12. — С. 4–13.
2. Балакрієва О. Вплив соціально-економічної нерівності на економічну поведінку населення України / О. Балакрієва, А. Ноур // Економіка України. — 2011. — № 11. — С. 60–67.
3. Верхан Л. Підприємець / Л. Верхан. — К. : АО «Кодр», 1994. — 326 с.
4. Газин В. Його величність МСБ як «природний хід речей» / В. Газин // Дзеркало тижня. — 2011. — 17 груд. (№ 46).
5. Геєць В. Ліберально-демократичні засади і курс на модернізацію України / В. Геєць // Економіка України. — 2010. — № 3. — С. 4–20.
6. Гальчинський А. С. Основи економічної теорії : підручник / А. С. Гальчинський, П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. — К. : Вища шк., 1995. — 471 с.
7. Кіндзерський Ю. Інститут держави і проблеми оновлення промислової політики в Україні / Ю. Кіндзерський // Економіка України. — 2011. — № 1. — С. 48–58.
8. Мельникова В. І. Національна економіка : навч. посіб. / В. І. Мельникова, О. П. Мельникова та ін. — К. : Центр учб. л-ри, 2011. — 248 с.
9. Національна економіка : підручник / за ред. П. В. Круша. — К. : Каравела : Піча Ю. В., 2008. — 428 с.
10. Сколотяний Ю. Заморожений інвестклімат / Ю. Сколотяний // Дзеркало тижня. — 2011. — 5 листоп. (№ 40).
11. Тарасевич В. Ідеологічні доктрини: цивілізаційні аспекти і національний колорит / В. Тарасевич // Економіка України. — 2011. — № 3. — С. 4–13.
12. Хоскінг А. Курс підприємництва : практ. пособие / А. Хоскінг. — М. : Междунар. отношения, 1993. — 352 с.
13. Шаститко А. Новая институциональная экономическая теория / А. Шаститко. — М. : Экон. ф-т МГУ : ТЕИК, 2002. — 453 с.

14. Якубовський М. Концептуальні основи стратегії розвитку промисловості України на період до 2017 р. / М. Якубовський, В. Новицький, Ю. Кіндзерський // Економіка України. — 2007. — № 11. — С. 4–15.
15. Яременко О. Л. Переходные процессы в экономике Украины: Институциональный аспект / О. Л. Яременко. — К. : Основи, 1997. — 182 с.
16. Яременко О. Л. Інститути і економічна свобода господарюючих суб'єктів / О. Л. Яременко, О. М. Панкратова // Екон. теорія. — 2007. — № 3. — С. 56–71.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ СОЦИАЛЬНОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ

Дарных Г. Ю.

Проанализированы современные основы предпринимательской деятельности в условиях строительства социальной экономики. Исследованы сущность и конкретные формы проявления экономической свободы и экономической демократии, уровень обеспечения социально-экономических прав предпринимателей. Отслежено прогрессирующее взаимовлияние развития малого и среднего бизнеса и формирования среднего класса как его социальной базы.

***Ключевые слова:** предпринимательство, социальная модернизация, экономическая свобода, экономическая демократия, бизнес-среда, средний класс.*

PROBLEMS OF TODAY OF ENTREPRENEURSHIP ACTIVITY DEVELOPMENT UNDER SOCIAL MODERNIZATION

Darnopuh G. U.

The article is devoted to the modern points of the entrepreneurship activity under social economy building. The sense and concrete forms of the economic freedom and economic democracy, the level of the businessman socio-economic rights are investigated. It is observed the progressive interconnections of the small and large baseness and middle class forming as its social basis.

***Kew words:** entrepreneurship, social modernization, economic freedom, economic democracy, biseness requirement, middle class.*